

Jalostuksen tavoiteohjelma

Pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira

Hyväksytty rotuyhdistyksen yleiskokouksessa 30.6.2021

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 24.4.2022

Ajalle 1.1.2023-31.12.2027

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 22.12.2022

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	5
4. RODUN NYKYTILANNE.....	6
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	6
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	12
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	12
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	13
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	16
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	20
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	22
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	22
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	22
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	22
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	28
4.3.4 Lisääntyminen	28
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	29
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	29
4.4. Ulkomuoto	29
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	31
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	32
6.1 Jalostuksen tavoitteet	32
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	33
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	34
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	35
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	35
7. LÄHTEET	35
8. LIITTEET	35

Pyreneittenpaimenkoiran yhteisestä JTO:sta päivittänyt Raija Johansson, Juulia Lääperi, Lea Riihimäki, Helinä Leppänen, Teija Sonni, Päivikki Mikkola ja Tuulikki Tammiala-Salonen

1. YHTEENVETO

Pyreneittenpaimenkoira on vuosisatojen saatossa kehittynyt vaikeakulkuisissa, vuoristoisissa, ilmanalaltaan vaihtelevissa ja eristyneissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi ja omanlaisekseen roduksi. Jokaisesta kylästä on löytynyt omannäköisensä muunnos. Vielä tänä päivänäkin rotutyppejä on erilaisia. Tärkein ominaisuus on ollut ”hyvä, väsymätön ja luotettava työntekijä”.

Pyreneittenpaimenkoirasta on kaksi eri rotumuunnosta: pitkäkarvainen (poil long ja demi long) ja lyhytkarvainen (face rase).

Rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma hyväksyttiin Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 25.1.2007. Seuraava versio hyväksyttiin 7.5.2013. Tämän jälkeen on tullut tarve paitsi ajantasaistaa myös tiivistää JTO:ta Kennelliiton ohjeiden mukaisesti sekä laatia molemmille rotumuunnoksille oma ohjelma. Jalostustoimikunta haluaa tässä yhteydessä kiittää kasvattajia ja harrastajia arvokkaasta yhteistyöstä, avoimuudesta ja halusta kertoa koiriensa ominaisuuksista.

Rodun käyttötarkoitus

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut lampaiden paimentaminen; ennen kaikkea se on ollut paimenen paras ja ehkä ainut työkaveri. Nykyään, ainakin Suomessa, paimennus on enemmän harrastus kuin syy koiran olemassaoloon. Sen lisäksi rodusta on tullut verraton harrastuskoira moneen muuhunkin lajiin.

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Tavoitteena on säilyttää koirien hermorakenne sellaisena, että käyttö harrastuskoirana on mahdollista, ja koirien kanssa voi elää normaalia arkea.	Käyttäytymisen jalostustarkastus. MH-kuvaukset Paimennustaipumustesti Yhdistyksen luonne- ja terveystarkastuslomakkeen uusiminen ja kyselyn toteuttaminen

Terveys	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Hyvän terveydellisen tilanteen säilyttäminen; Runsaan tutkittujen jalostuskoirien määrän säilyttäminen; Myös muiden kuin jalostuskoirien tutkituttaminen. Sydän- ja selkätutkimusten yleistäminen.	Jalostussuosituksien.

Lisääntyminen	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Hedelmällisyys ja normaali lisääntymiskäyttäytyminen	Astumishäiriöiden syiden selvittäminen Luonnollisen lisääntymisen ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen rodussa

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Ulkomuodon osalta jalostuksessa on pyrittävä säilyttämään rodun ilmeikäs alkuperäistyyppi eli terverakenteinen ja tasapainoinen paimenkoira ilman liioiteltuja piirteitä.	Tiedon ja koulutusmateriaalin lisääminen Kasvattajakoulutus Tuomarikoulutus

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Halutaan säilyttää rodun tyypillinen kyky ja tapa paimentaa.	Jalostussuosituks Paimennustaipumus- ja paimennuskokeet Pyritään lisäämään rodun nostetta työ- ja harrastuskoirana

Jalostuspohja	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Mahdollisimman laaja geenipoolin hyödyntäminen kansainvälisesti. Nykyisten Suomessa olevien linjojen säilyttäminen.	Jalostussuosituks, jalostustarkastukset Jalostuskelpoisten, vielä käyttämättömien urosten etsiminen ja niistä tiedottaminen Kansainvälisen sukutaulutietovaraston hyödyntäminen

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Ei PEVISAA, mutta SKL:n kieltämät yhdistelmät ovat merle-merle väriyhdistelmä sekä töpö-töpö (Tbox-mutaatio) häntäyhdistelmät.

Pitkäkarvaisen ja lyhytkarvaisen rotumuunnoksen risteyttäminen on sallittua.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Pyreneittenpaimenkoirien kehityshistoria on varsin pitkä. Rautakaudella, 1000 vuotta e. Kr, ollutta venäläistä paimenkoiraa (Ovcharka) pidetään pyreneittenpaimenkoiran esi-isänä. Vuonna 1893 ranskalainen kynologi, sotilaseläinlääkäri Pierre Mégnin määritteli harlekiinivärisen pyreneittenpaimenkoiran alustavaa ulkonäön kuvausta. Hänen poikansa Paul Mégnin jatkoi isänsä jalanjalkia ja v. 1904 ilmestyneessä kirjassa ”Nos Chiens” pyreneittenpaimenkoiran määritelmä tarkentui. 1900-luvun alusta rodusta tuli tunnustettu paimenkoirarotu, mutta vielä silloin se ei saanut virallisesti hyväksytyn rodun statusta.

Ensimmäisessä maailmansodassa koiria käytettiin mm. viesti- ja tiedustelukoirina, ja se verotti voimakkaasti rodun kantaa. Vuonna 1926 Société Centrale Canine virallisti rodun ja sen rotumääritelmän. Rodussa tehtiin, uutena asiana, virallisesti jako pitkäkarvaiseen (poil long ja demi long) ja lyhytkarvaiseen (face rase) pyreneittenpaimenkoiraan.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

B. Sénac-Lagrange kirjoitti kirjan ”Le Chien des Pyrénées et le Chien de Berger des Pyrénées ja kirja tunnetaan myös nimellä ” Annuaire 1927”. Sitä voitaneen pitää yhtenä pyreneittenpaimenkoirien kehityshistorian ja tulevaisuuden dokumentaationa, sillä rotu on säilyttänyt nykypäiviin saakka alkuperäisen, hyvin heterogeenisen ulkonäön ja käyttöominaisuudet.

Toisen maailmansodan jälkeen rotua ryhdyttiin elvyttämään koirakannan kutistuttua sotien melskeissä. Vasta 1950-luvun lopussa ja 1960- luvulla kukoisti uusi sukupolvi kasvattajia ja rodun tietäjiä. Kanta alkoi hiljalleen elpyä.

1970–80-luku oli niin pyreneittenpaimenkoirille kuin monelle muullekin rodulle muutosten vuosikymmen. Alettiin yhä enemmän painottaa koirien rekisteröintiä ja rotuyhdistysten tavoitteita. Rotukirja haluttiin kuitenkin pitää edelleen avoinna. Kasvattajilla oli hyvä näkemys pyreneittenpaimenkoirasta ja suuri intohimo rodun vaalimiseksi. Vuonna 1981 Ranskan rotuyhdistys RACP piti ensimmäisen erikoisnäyttelynsä.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset pitkäkarvaiset pyreneittenpaimenkoirat tuotiin Suomeen vuosina 1986–1987. Ensimmäinen Suomessa syntynyt pentue näki päivänvalon 25.12.1988 Campuksen kennelissä.

Rodun rekisteröinnit lisääntyivät aluksi nopeasti, erityisesti 90-luvun alkupuolella karanteenirajojen avauduttua ja tuonnin helpotuttua. Huippuvuosina Suomessa rekisteröitiin 53 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa (1993 ja 1994). Viime vuosina on rekisteröity 10-30 pentua. Viimeisten 20 vuoden aikana pitkäkarvaisia pyreneittenpaimenkoiria on kasvatettu 24 kennelnimellä. (KoiraNet 8.5.2021)

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Pyreneittenpaimenkoirien rotuyhdistys on Suomen Pyreneläiset ry, joka edustaa sekä pyreneittenpaimenkoiria että pyreneittenkoiraa. Pyreneittenpaimenkoirat tulivat mukaan toimintaan vuonna 1993, kun syyskokous vuonna 1992 hyväksyi pyreneittenkoirien ja pyreneittenpaimenkoirien toiminnan yhdistämisen. Tätä ennen Suomen Seurakoirayhdistys ry:n alajaostoina toimivat molemmilla roduilla omat alajaostot; Pyreneittenpaimenkoirakerho ja Pyreneittenkoira-alajaosto. Suomen Pyreneläiset ry on merkitty yhdistysrekisteriin 1994. Yhdistys on Suomen Seurakoirayhdistys ry:n jäsenyhdistys. Yhdistys on hyväksytty SKL-FKK:n jäsenyhdistykseksi 1994 ja Helsingin Seudun Kennelpiirin jäsenyhdistykseksi 1995. Yhdistykselle on myönnetty rotua harrastavan yhdistyksen oikeudet vuonna 1994. Vuonna 2020 rotua harrastavasta yhdistyksestä alettiin käyttää nimitystä rotuyhdistys. Suomen pyreneläiset ry:llä on oma jäsenlehti: Pyrriposti, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Jäsenmäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut välillä 207-272 ja on nyt 252 jäsentä. (31.12.2021, lähde yhdistyksen toimintakertomukset).

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Suomen Pyreneläiset r.y:llä on jalostustoimikunta, jossa on edustus kaikista kolmesta rodusta. Jalostustoimikunnan tehtävänä on vaalia edustamiensa rotujen tilaa ja kehitystä maassamme. Jalostustoimikunta kerää, välittää, tallentaa ja arkistoi rotujaan koskevaa tietoutta. Lisäksi jalostustoimikunta huolehtii edustamiensa rotujen kasvatukseen ja jalostukseen liittyvästä neuvonnasta ja opastamisesta sekä noudattaa jalostuksen tavoiteohjelmia (JTO) ja jalostustoimikunnan toimintaperiaatteita.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Tehollinen populaatiokoko

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Tehollinen koko on aina pienempi kuin rodun yksilöiden lukumäärä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu. Laskelmat tehdään sukupolvea kohden.

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä.

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. (lähde: Kennelliitto MMT Katariina Mäki 31.10.2013, päivitetty 14.1.2016)

Valtaosa Suomeen tuoduista pyreneittenpaimenkoirista on kotoisin emämaasta Ranskasta. Lisäksi maahan on tuotu vähäisemmässä määrin koiria Belgiasta, Alankomaista, Itävaltasta, Saksasta ja Ruotsista. Nämä koirat eivät kuitenkaan ole varsinaisesti eri linjoista, sillä kaikki suvut ovat alkujaan ranskalaisia. Ranskassa on ollut tapana käyttää hyvinkin tiukkaa linjasiitosta ja jopa sisarusparitusta, joten rotu on kaiken kaikkiaan hyvin sisäsiittoinen.

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit

Taulukossa on esitetty pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien rekisteröinnit, tuonnit, kasvattajat, sekä jalostukseen käytettyjen koirien lukumäärät vuosilta 2011-2020. Isän ja emän yhteydessä kerrotaan keskimääräinen jalostuskäytön ikä.

vuosi	rekisteröinnit	pentueita	tuonteja	kasvattajat	isät	isät ikä (ka)	emät	emät ikä (ka)	Sukusiitos-prosentti
2020	12	3	4	2	5	2v 8kk	3	7v 6kk	0,71 %
2019	30	7	2	6	7	6 v	7	6v 1kk	2,71 %
2018	23	6	2	5	5	6v 9 kk	6	6v 4kk	1,62 %
2017	24	6	2	3	5	5v	6	5v 1kk	2,54 %
2016	30	7	9	5	6	3v 5kk	7	4v 8kk	0,96 %
2015	31	8	4	6	6	5v 10kk	8	5v 2kk	1,46 %
2014	19	5	2	3	5	3v 11kk	5	3v 10kk	1,37 %
2013	22	5	7	3	3	3v 9kk	5	5v 2kk	2,41 %
2012	25	6	5	4	5	6v 8kk	6	4v 3kk	0,95 %
2011	32	7	5	3	6	5v 8kk	7	4 v	1,00 %

Lähde: KoiraNet 8.5.2021

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rekisteröintimäärä on pysynyt pitkään välillä 20-30 vuodessa, vuonna 2020 rekisteröitiin 12 koiraa.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Koiria on tuotu ulkomailta, lähinnä Ranskasta, tasaisesti muutamia vuosittain (tuontien määrän keskiarvo 2011-2020 on 4,2 tuontia vuodessa)

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostukseen käytettyjen urosten keski-ikä on ollut lähellä 5 vuotta, nartuilla 5½ vuotta. Keski-ikä on pysynyt suhteellisen tasaisena. Jalostukseen käytetään sekä nuoria että vanhempia koiria. On positiivista, että rodussa jalostukseen käytettyjen koirien keski-ikä on suhteellisen korkea, jolloin mahdolliset sairaudet on ehditty havaita ennen jalostuskäyttöä. Jalostuskoirien vähäisen määrän vuoksi joudutaan jalostukseen käyttämään joskus myös hyvinkin nuoria koiria pitääksemme geenipoolin mahdollisimman laajana.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismvarmoja eläimiä. Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys sukusiitostaantumaa todellistuu, hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa. Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

(Lähde: Kennelliiton [jalostusta ja populaatiogenetiikkaa käsittelevät artikkelit](#), Katariina Mäki)

Ranskassa Leroy'n ja co:n tekemissä tutkimuksissa rodulle laskettu sukulaisuussuhde oli 11,4 % . Se kertoo pyreneittenpaimenkoirien olevan lähes serkusten tasoa. Rodun sukusiitosaste oli 8,8 %. Myös tehollinen populaatiokoko 30 ja tehollisten esi-isien lukumäärä 15 olivat erityisen matalia.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien vuosittainen yhdistelmien keskimääräinen sukusiitosaste, pentuekoko, tehollinen populaatiokoko, isoisät ja isoäidit. (Sukusiitosaste laskettuna viidellä sukupolvella)

vuosi	sukusiitos%	pent.koko	teh.pop.koko	isoiisät	isoäidit
2020	0.71%	2.7	24 (55%)	6	6
2019	2.71%	4	30 (58%)	13	14
2018	1.62%	3.7	29 (54%)	11	12
2017	2.54%	3.5	27 (52%)	11	11
2016	0.96%	3	24 (48%)	11	10

Lähde: Koiranet (sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta.)

Vaikka pyreneittenpaimenkoira on rotuna pieni, sen keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste on onnistuttu pitämään suhteellisen pienenä. Tehollinen populaatiokoko on aina ollut hyvin pieni ja on noin 50 %. Tähän on osittain syynä rodun hyvin pieni populaatio, jossa vain harvat yksilöt lisääntyvät. Tilastoissa on myös nähtävissä rekisteröintimäärien ja pentuemäärien suora vaikutus teholliseen populaatiokokoon.

Taulukko 2. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta

Jalostusurokset		s- vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
Uros			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	FAJOU DE LOUBAJAC	2010	5	19	9,22 %	9 %	5	14	5	19
2	H'UN DROLE D'OISEAU DE L'OPALE FLEURIE	2012	6	16	7,77 %	17 %	2	4	6	16
3	DROLE D'OISEAU MON FINE MOUCHE	2006	2	9	4,37 %	21 %	11	37	5	21
4	DROLE D'OISEAU D'ICI PEU CHENU	2006	3	9	4,37 %	26 %	5	12	4	13
5	FANTOME DE LA MESTA PASTORES	2010	2	9	4,37 %	30 %	2	6	2	9
6	AUBISQBLEU DU VAL D'ARES	2001	2	7	3,40 %	33 %	4	14	2	7
7	ENTRE NOUS CUMIN DES PRÉS	2011	2	7	3,40 %	37 %	1	5	2	7
8	KIVASTI POJAT ON POIKII (lk)	2016	1	7	3,40 %	40 %	0	0	1	7
9	LANIOU DU PIC D'ESPADE	2015	2	7	3,40 %	44 %	1	4	2	7
10	TOTTAKAI ENKS OO TAIKURI (lk)	2015	1	6	2,91 %	47 %	0	0	1	6
11	SALOKANNEL CLOWN	2013	2	6	2,91 %	50 %	1	2	2	6
12	DROLE D'OISEAU HAUT D'OURSON	2007	1	5	2,43 %	52 %	2	8	2	7
13	DROLE D'OISEAU SAUT PERILLEUX	2011	2	5	2,43 %	54 %	0	0	2	5
14	CASSE-NOISETTES IDEFIX	2011	1	5	2,43 %	57 %	0	0	1	5
15	DAX		1	5	2,43 %	59 %	1	5	1	5
16	VISKER DE L'OPALE FLEURIE	2004	2	5	2,43 %	62 %	2	5	2	5
17	L'ADOUR DES HAIES DE CHENÊS VERTS	2015	1	5	2,43 %	64 %	0	0	1	5
18	CHARBON DU PIC D'ARBIZON	2007	1	4	1,94 %	66 %	1	3	5	14
19	HALSOU DE LA VALLEE DU MOUTON (lk)	2011	1	4	1,94 %	68 %	1	6	3	10
20	VAL-D'ADOUR DU PIC D'ARBIZON	2004	1	4	1,94 %	70 %	0	0	3	9

11 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua

Jalostusnartut		s- vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
Narttu			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Kumulat. &	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	ENTRE NOUS JOLI-BOIS BLEUE	2010	3	14	6,80 %	6,80 %	2	5	3	14
2	GAITÉ DES MAUVES BRUYERES	2011	2	13	6,31 %	13,11 %	0	0	2	13
3	DROLE D'OISEAU SAGE ELEGIE	2007	3	12	5,83 %	18,94 %	5	12	4	14
4	HOURQUETTE DE LA ROCHE AU BLAIREAU	2012	3	11	5,34 %	24,28 %	1	3	3	11
5	DROLE D'OISEAU D'ENTRE NOUS	2006	2	10	4,85 %	29,13 %	9	30	3	16
6	FLEUR DU TIENNE ST-GILLES	2006	2	8	3,88 %	33,01 %	0	0	3	12
7	DROLE D'OISEAU D'OURSE EN PELUCHE	2012	2	8	3,88 %	36,89 %	1	4	2	8
8	JE MIENTIENDRAI FANLOU FETÉE	2011	2	8	3,88 %	40,77 %	1	5	2	8
9	ENTRE NOUS L' ÉPINETTE NOIRE	2011	2	8	3,88 %	44,65 %	1	2	2	8
10	CASSE-NOISETTES GENTILLE	2007	2	7	3,40 %	48,05 %	5	17	3	10
11	GITANE DE CHAMPCROSE	2011	2	7	3,40 %	51,45 %	0	0	2	7
12	ENTRE NOUS LUMIÈRE BLEUE	2011	2	6	2,91 %	54,36 %	1	4	2	6
13	GINGER DU MERLE BLEU DE L'AUTAN	2011	2	5	2,43 %	56,79 %	0	0	2	12
14	ENTRE NOUS CORIANDRE BLEUE	2011	2	5	2,43 %	59,22 %	0	0	2	5
15	CASSE-NOISETTES GRACIEUSE	2007	1	5	2,43 %	61,65 %	1	5	1	5
16	DROLE D'OISEAU DANSCHÉZ L'OURS	2006	1	5	2,43 %	64,08 %	2	8	1	5
17	SALOKANNEL EXTRA AT ENTRE NOUS	2014	1	5	2,43 %	66,51 %	0	0	1	5
18	SALOKANNEL CATASTROPHE	2013	1	4	1,94 %	68,45 %	0	0	1	5
19	DROLE D'OISEAU SAUT A LA FRANCE	2013	1	4	1,94 %	70,39 %	0	0	1	4
20	ENTRE NOUS INCARVILLEE	2008	1	4	1,94 %	72,33 %	0	0	1	4

11 narttua on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Ensimmäisen polven suositus jälkeläisten maksimimäärälle on 2-3 pentuetta tai 5 % rodun rekisteröinneistä viimeisen neljän vuoden aikana eli noin 4 pentua. Toisessa sukupolvessa pentujen suositeltu maksimimäärä on kaksi kertaa ensimmäisen sukupolven pennut eli 8. (SKL, Jalostuksen tavoiteohjelman jto mallirunko harvalukuisille roduille).

Seuranta-aikana kahdella uroksella oli yli kolme pentuetta, nartuista ei yhdelläkään. Eniten käytetyistä jalostuskoirista 9 uroksella on vain yksi pentue ja 6 nartulla on vain yksi pentue. Lähes kaikilla käytetyimmistä koirista oli vähintään viisi pentua. Toisessa sukupolvessa neljällä uroksella ja kolmella nartulla on yli 10 jälkeläistä.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Kuva 1 : Taulukoiden 2 ja 3 perusteella jälkeläismäärän maksimiarvot ylittävien koirien keskinäinen sukulaisuus. (Lähde: 9.5.2021 <https://pyrshep.pedigree.net/>)

		3	5	10
	uros/narttu	DROLE D'OISEAU SAGE ELEGIE	DROLE D'OISEAU D'ENTRE NOUS	CASSE-NOISETTES GENTILLE*
1	FAJOU DE LOUBAJAC	2,15 % Laruns du Domaine des Genots (1,17 %) Lutour (0,78 %) Hulotte de l'Estive (0,20 %)	1,56 % Laruns du Domaine des Genots (1,17 %) Lutour (0,39 %)	0,78% Lutour (0,78 %)
2	H'UN DROLE D'OISEAU DE L'OPALE FLEURIE	0 %	2,15% Mouty de Karlisa (1,76%) Juliane (Sans Affixe) (0,39 %)	0,00 %
3	DROLE D'OISEAU MON FINE MOUCHE	4,88% Laruns du Domaine des Genots (1,95%) Illico de Loubajac (1,95%) Hulotte de l'Estive (0,39%) Bellocq (0,39%) Jacou de l'Oustadeou de Padel (0,20 %)	2,34% Laruns du Domaine des Genots (1,95%) Juliane (Sans Affixe) (0,39 %)	0,20% Emur de l'Ourdissetou (0,2%)
4	DROLE D'OISEAU D'ICI PEU CHENU	2,15 % Laruns du Domaine des Genots (0,78 %) Cecire (0,39 %) Lutour (0,39%) Hulotte de l'Estive (0,20 %) Gloriette (0,20%) Sarrat de l'Estaubie (0,20%)	25,78% Zoe de la Tuile au Loup (13,28%) Tourbillon du Domaine des Elweis (12,50%)	0,39% Lutour (0,39%)
6	AUBISQBLEU DU VAL D'ARES*	0,00%	0,00%	0,00%
	* sukutaulu on puutteellinen			

Kuvassa 1 on esitetty maksimijälkeläismäärät ylittävien koirien keskinäinen sukulaisuus teoreettisen yhdistelmän avulla. Kuvassa esitetään yhdistelmän sukusiitosprosentti viidellä sukupolvella laskettuna sekä suvuissa kertaantuvat koirat ja niiden merkitys sukusiitosprosenttiin. Toteutuneet yhdistelmät on merkitty harmaalla pohjavärillä. Kahden tarkasteltavan koiran sukutaulu on puutteellinen

Rodun populaatiot muissa maissa

Taulukossa rodun rekisteröintimäärä Ranskassa ja Ruotsissa 2013-2019

Vuosi	Ranska	Ruotsi
2013	570	34
2014	583	12
2015	513	18
2016	ei tiedossa	21
2017	526	24
2018	571	21
2019	451	24

Ranskassa on rekisteröity vuosina 2009-2019 yhteensä 9053 pyreneittenpaimenkoiraa, näistä keskimäärin 90% on pitkäkarvaisia. Vuotuiset rekisteröintimäärät ovat pysyneet melko vakaina koko 2000-luvun ajan. Ruotsissa rekisteröintimäärät ovat lähellä Suomen rekisteröintejä.

Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Rodun jalostuspohja on hyvin pieni kansainvälisesti, joten tuonneilla ei saada merkittävästi geenipoolin laajennusta. Tehollinen kannankoko Leroy & Co (2006) tutkimuksen mukaan oli 33 koiraa, joka on laskettu 8687 rekisteröidystä koirasta. Rotukirja on yhä avoin ja Ranskassa on edelleen rekisteröimättömiä koiria.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Lukumääräisesti pieni rotu. Geenipooli on pieni. Pullonkaulana on ollut mm ensimmäinen maailmansota, jolloin rodun kanta väheni tuntuvasti.

Matador-urosten käyttö on ollut runsasta erityisesti 80-luvulla ja 90-luvun alussa. Ranskassa on käytetty voimakasta linjasiitosta; tämä voidaan havaita tutkimalla sukutauluja mahdollisimman laajasti, vähintään 8, jopa 10 sukupolvea taaksepäin.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rodulla ei ole PEVISAA, mutta rotuyhdistyksen jalostussuosituksissa kehoitetaan rajoittamaan yksittäisten yksilöiden jälkeläismäärää seuraavasti: ”Jotta rodun perimä ei kaventu liiaksi, yhden yksilön jälkeläisten määrä tulisi olla korkeintaan 10 % viimeisten 2 vuoden tai korkeintaan 5 % viimeisten 4 vuoden rekisteröinneistä rodussa.”

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Käyttäytyminen ja luonne: Rohkea ja neuvokas pieni koira, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut. Se on omapäinen ja tarvitsee yleensä määrätietoista käsittelyä, jotta sen toimeliaisuus saadaan kanavoiduksi ja sen älykyys ja eloisuus parhaiten hyödynnetyksi. Pyreneittenpaimenkoira on usein varautunut vieraita kohtaan. Hylkäävinä virheinä käyttäytymisen ja luonteen osalta molemmille karvamuunnoksille mainitaan aggressiivisuus tai voimakas arkuus. Ja vakavana virheenä yleisvaikutelmassa eloisuuden puute.

Pyreneitten vuoristoalueen maatioilla ja laidunmailla käytetty paimenkoira. Vaatimattomista oloista tuleva rotu oli 1900-luvun alkuvuosiin saakka viralliselle koiramaailmalle lähes tuntematon. Sen tyyppi vaihteli huomattavasti eri vuoristolaaksojen välillä, ulkomuoto ja karvapeite saattoivat olla hyvin erilaiset mutta luonne ja käyttäytyminen pysyivät yhtenäisinä. Pieneen kokoon ja painoon nähden tavattoman toimelias. Aina valpas olemus, ovela ilme ja erittäin eloiset liikkeet antavat rodulle sen luonteenomaisen, ainutlaatuisen leiman. Pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira on rohkea, neuvokas, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut pieni koira. Se on usein varsin omapäinen ja tarvitsee yleensä määrätietoista käsittelyä, jotta sen toimeliaisuus saadaan kanavoiduksi ja sen älykyys ja eloisuus parhaiten hyödynnetyksi. Pyreneittenpaimenkoira on usein myös varautunut vieraita kohtaan. Hylkäävinä virheinä käyttäytymisen ja luonteen osalta molemmille karvamuunnoksille mainitaan aggressiivisuus tai voimakas arkuus. Ja vakavana virheenä yleisvaikutelmassa eloisuuden puute.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Rodun luonne- ja käyttöominaisuuksista kerätään tietoa luonnetesteistä, eri koelajien arvioinneista ja näyttelyarvosteluista (onko koira mm. lähestyttävissä). Eri koe- testitulosten perusteella rotu on säilyttänyt alkuperäisistä ominaisuuksistaan toimeliaisuuden ja vilkkauden. Ääniherkkyyttä voidaan arvioida luonnetestien perusteella; testit antavat viitteitä ääniarkuuden esiintymisestä rodussa.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Eroista eri maiden välillä ei ole dokumentaatiota saatavissa.

Paimennustaipumustesti, luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Vuonna 2012 Suomessa tuli viralliseksi perinteisen paimennuksen koe. Lajin paimennustaipumustesti sisältää käytösosisuuden, jossa testataan paimenkoiralle tärkeitä ominaisuuksia kuten luoksepäästävyyttä, ääniherkkyyttä, alustavarmuutta ja sosiaalisuutta muita koiria kohtaan. Käytösosio tulee läpäistä ennen kuin paimennustaipumusta testataan lampailla. Viime vuosina paimennustaipumustesti on syrjäyttänyt luonnetestin, joka ei kovin hyvin sovellu testaamaan pyreneittenpaimenkoiran luonneominaisuuksia.

Luonnetesti on toistaiseksi kuitenkin ainoa testi, jonka tuloksista on tilastotietoa. Siinä on käynyt vuoden 2019 loppuun mennessä 71 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa, kun paimennustaipumustestissä on käynyt 25 koira. MH-luonnekuvauksessa on käynyt yksi koira.

Tyypillinen pyreneittenpaimenkoira luonnetestitulosten perusteella

Toimintakyky kuvaa koiran rohkeutta. Paimenkoiralla kuuluu olla rohkeutta tilanteiden itselliseen ratkaisemiseen.

Terävyys kuvaa, miten herkästi koira reagoi aggressiivisesti. Paimenkoiralla ei ole tarvetta käyttäytyä aggressiivisesti.

Puolustushalu kuvaa koiran halua puolustaa itseään, ohjaajaansa tai reviiriään. Paimenkoira ei ole reaktiivinen puolustautuessaan.

Taisteluhalu kuvaa koiran halua ryhtyä leikkimieliseen kamppailuun. Pyreneittenpaimenkoiralla on alkuperäisenä ominaisuutenaan pidättyväisyyttä tai epäluuloisuutta vieraita kohtaan, joka saattaa näyttäytyä luonnetestissä selkeimmin tässä osiossa.

Hermorakenne kuvaa koiran hermojen kokonaisuuskestävyyttä ja paineensietokykyä. Paimenkoiran on hallittava itsensä työskennellessään.

Temperamentti kuvaa koiran vilkkautta, eli kykyä havainnoida tapahtumia. Ylivilkas paimentava koira reagoi liiallisesti ympäristön ärsykkeisiin ja tapahtumiin.

Kovuus kuvaa koiran taipumusta muistaa epämiellyttäviä tapahtumia. Pehmeä koira ei kerran pelästyttyään palaa vapaaehtoisesti samaan tilanteeseen.

Luoksepäästävyys kuvaa koiran suhtautumista vieraaseen, ystävälliseen henkilöön.

Periytyvinä ominaisuuksina pidetään toimintakykyä, kovuutta, luoksepäästävyttä ja tärkeimpänä hermorakennetta. Lopputuloksen pistemäärää tärkeämpää on eri osa-alueiden tulokset, joista saa tiedon yksilöiden luonteesta, ei pelkästään loppupisteistä.

Suoraan rotumääritelmässä kuvattuja ominaisuuksia, joita luonnetesti mittaa, ovat temperamentti, sekä pelottomuus (hermorakenne, toimintakyky ja kovuus). Rotumääritelmän ja nykykäytön (seura- ja harrastekoira) mukaisesti koiralla tulisi ihannetapauksessa olla oheisen taulukon mukaiset ominaisuudet.

Ihannetulokset luonnetestin eri osioista

Arvioitava ominaisuus	Ihannetulos
I toimintakyky	+1 kohtuullinen
II terävyys	+1 pieni, ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
III puolustushalu	+1 pieni
IV taisteluhalu	+2 kohtuullinen/kohtuullisen pieni
V hermorakenne	+2, tasapainoinen)
VI temperamentti	+1 erittäin vilkas
VII kovuus	+1 hieman pehmeä
VIII luoksepäästävyys	+3 hyväntahtoinen, luoksepäästävä

Laukaustuloksen tulisi olla positiivinen (laukausvarma, laukauskokematon, paukkuärtyisä).

Tyypillinen pyreneittenpaimenkoira luonnetestitulosten perusteella (kuva alempana)

Toimintakyky +1 kohtuullinen (52,2%) tai -1 pieni (30,4%)

Terävyys +1 pieni ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua (52,2%) tai +3 kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (40,6%)

Puolustushalu +1 pieni (50,7%), kohtuullinen ja +3 hillitty (23,2%) tai -1 haluton (20,3%)

Taisteluhalu -1 pieni (44,9%) tai +2 kohtuullinen/kohtuullisen pieni (33,4%)

Taisteluhaluissa lähes viidennes osoittaa -2 riittämättömyyttä.

Hermorakenne +1 hieman rauhaton/hermostunein pyrkimyksin (81,1%). Hermorakenteeltaan tasapainoiseksi ja varmaksi ei ole arvioitu yhtään pyreneittenpaimenkoiraa.

Temperamentti +1 erittäin vilkas (50,7%) tai +3 vilkas (34,8%)

Kovuus +1 hieman pehmeä (73,9%), +3 kohtuullinen kova 14,5%. -2 pehmeäksi on arvioitu 11,5%

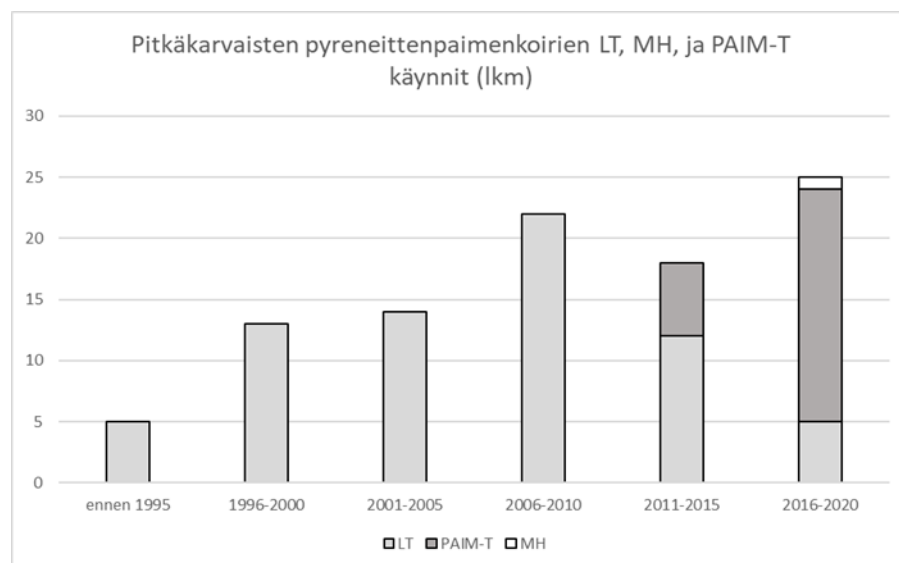
Luoksepäästävyys +3 hyväntahtoinen luoksepäästävä avoin 55,1% ja +2 aavistuksen tai hieman pidätyväinen (41%)

Laukauspelottomuus ++ laukauskokematon (34,4%) tai + paukkuärtyisä (32,8%). Laukausvarmoja +++ on vain vajaa viidennes (18,8%). Laukausalttiita - ja laukauskarkoja -- on 14%.

Luonnetestin osalta varsinaista ihannerotuprofiilia ei ole laadittu, mutta yleisimmät tulokset luonnetestistä ovat hyvin lähellä rodunomaista ihannekoiraa. Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili on laadittu, ja Kennelliitto on sen hyväksynyt, mutta tarkastuksia ei ole vielä pidetty.

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien LTE-tulokset vuosina 1993 - 2019. Yleisin arvo lihavoitu.

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustushalu	Taisteluhalu	Hemorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukauspeittomuus	
3	Suuri	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 40,6 %	Kohtuullinen, hillitty 23,2 %	Suuri 2,9 %	Tasapainoinen ja varma	Vilkas 34,8 %	Kohtuullisen kova 14,5 %	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin 55,1 %	Laukausvarma 18,8 %	+++
+2a	Hyvä 4,3 %	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	Suuri hillitty 4,3 %	Kohtuullinen 21,3 %	Tasapainoinen 1,4 %	Kohtuullisen vilkas 8,7 %	Kova	Luoksepäästävä, asustuksen pidättyväinen 29 %	Laukauskokematon 34,4 %	++
+2b				Kohtuullisen pieni 3 %				Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen 12 %		
+1a	Kohtuullinen 36,2 %	Pieni ilman jäljelle jäävää 52,2 %	Pieni 50,7 %	Erittäin suuri 44,9 %	Hieman rauhaton 51,7 %	Erittäin vilkas 50,7 %	Hieman pehmeä 73,9 %	Mielistelevä 1,4 %	Paukkuäärtysä 32,8 %	+
+1b	Kohtuullisen pieni 5,8 %	Ei osoita lainkaan terävyyttä 4,3 %			Hermostunein pyrkimyksin 7,2 %					
-1a	Pieni 30,4 %	Pieni jäljelle jäävää hyökkäyshaluin	Haluton 20,3 %	Pieni 44,9 %	Vähän hermostunut 15,9 %	Häiritsevän vilkas 4,3 %	Erittäin kova	Selvästi pidättyväinen, ei yrittä purra 1,4 %	Laukausaltis 9,4 %	-
-1b						Hieman välinpitämätön		Selvästi pidättyväinen, yrittää purra		
-1c						Impulsiivinen 1,4 %				
-2	Riittämätön 7,2 %	Kohtuullinen jäljelle jäävää hyökkäyshaluin 1,4 %	Erittäin suuri 1,4 %	Riittämätön 13,8 %	Hermostunut 1,4 %	Välinpitämätön	Pehmeä 11,6 %	Hyökkäävä 1,4 %	Laukausarka 4,7 %	-
-3	Toimintakyvytön	Suuri jäljelle jäävää hyökkäyshaluin 1,4 %	Hillitsemätön 1,4 %	Haluton	Erittäin hermostunut 1,4 %	Apaattinen	Erittäin pehmeä	Salakavala		

Kuva yllä: Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien käynnit eri testityypeittäin

Testi- ja kuvaustulokset eivät välttämättä kerro koiran normaalista kotikäyttäytymisestä tai harrastusominaisuuksista, mutta niistä saa osiittaa kuinka koira kykenee toimimaan paineen alaisena ja millaisia ominaisuuksia se mahdollisesti periyttää eteenpäin. Samoin ääni- ja alusta-arkuuksista saadaan ainakin sen hetkinen tulos.

Olisi erittäin toivottavaa, että testimäärät kasvavat edelleen. Erityisesti paimennustaipumustestit, MH-kuvaus ja käyttäytymisen jalostustarkastusten lisääntymistä tavoitellaan. Myös tulokset eri koiraharrastuslajeissa kertovat rodun toimintakyvystä.

Myös näyttelyarvosteluista voi saada tietoa luonteista. Jalostuksessa tulee huomioida koirien luonteet, ääniherkkyys tai mikä tahansa muu arkuus. Arkoja koiria ei tulisi käyttää jalostukseen. Reaktiivisen ja varautuneen rodun kohdalla on kuitenkin tärkeää erottaa arkuus ja varautuneisuus toisistaan. Varautuneella koiralla on tarpeeksi hyvä hemorakenne, että se kykenee palautumaan ikävistä tilanteista. Aralla koiralla näin ei käy, vaan pelkotilat jäävät koiraa haittaavasti päälle pitkiksi ajoiksi.

Varautunut koira oppii kokemuksen myötä suhtautumaan uusiin tai jännittäviin asioihin, pienenevin reaktioin, kun taas aralla reaktiot kasvavat ja yleistyvät paineistumisen myötä.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Pyreneittenpaimenkoira on vuosisatojen saatossa kehittynyt vaikeakulkuisissa, vuoristoisissa, ilmastoltaan vaihtelevissa ja eristyneissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi ja omanlaisekseen roduksi. Ennen kaikkea se on ollut paimenen kumppani ja työtoveri. Jokaisesta laaksosta on löytynyt omannäköinen muunnoksensa. Vielä tänä päivänäkin rotutyyppinä on erilaisia. Tärkeimmät ominaisuudet ovat olleet sitkeä, väsymätön ja luotettava paimen. Rotumääritelmä määrittelee vaadittavat ominaisuudet hyvin: rohkea ja neuvokas pieni koira, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut.

Pyreneittenpaimenkoiran pääasiallinen tehtävä on ollut isojen lammaslaumojen kuljettaminen ja koossa pitäminen, kun sen yhteistyökumppani pyreneittenkoira vartioi laumoja susilta ja karhuilta. Pyreneittenpaimenkoira on ns. vapaa paimen. Se on pitänyt vuoristoniityillä isoja laumoja kasassa itsenäisesti ja hakenut erilleen ajautuneita lampaita takaisin ilman paimenen erillistä kehotusta. Koiria on työskennellyt yleensä useampia kerrallaan paimenen apurina. Paimenet koirineen ja lampaineen laidunsivat kesäaikaan pitkiä aikoja vuoristoniityillä.

Määrällisesti eniten rotua on ollut yleisillä paimennusalueilla Pyreneillä. Ensimmäisen maailmansodan aikana Ranskan armeija rekrytoi paljon koiria vuoristosta palvelukseensa, mm. viestikoiriksi sekä haavoittuneiden etsimiseen.

Ranskassa pyreneittenpaimenkoirat kilpailivat aikoinaan pääasiassa paimennuksessa ja jäljellä (pistage). Pyreneittenpaimenkoira on FCI:n työkoiralistalla paimentamisen takia ja sillä on palveluskoiraoikeudet. Koiria kilpailee edelleen myös Ranskan pistage'ssa, joka vastaa lähinnä kansainvälistä FH-jälkeä.

Tarkoitus tänä päivänä rodun emämaassa, Ranskassa:

Pyreneittenpaimenkoiraa käytetään edelleen rodun alkuperäisessä tarkoituksessa paimenena. Tosin Ranskassakin paimentaminen tulee näyttämään yhä pienenevää osaa johtuen maatalouden vähenemisestä. Pyreneittenpaimenkoirien paimennustaipumuksia testataan kuitenkin edelleen ja useita koiria kilpailee säännöllisesti paimennuksessa. Taipumus paimennukseen on edelleen useissa yksilöissä tallella.

Suomessa rodun harrastuksiin kuuluu osana lammaspaimennus. Suomessa on mahdollista suorittaa paimennustaipumuskoe sekä osallistua paimennuskokeisiin.

Pyreneittenpaimenkoiran pääasiallinen käyttötarkoitus on nykyisin kuitenkin olla perheenjäsen ja monipuolinen harrastuskoira.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Pyreneittenpaimenkoira on sopeutuvainen rotu. Se hyväksyy lähes kaiken mihin se on pennusta asti totutettu. Pyreneittenpaimenkoiran perusluonne on utelias ja nopea oppimaan. Se haluaa osallistua kaikkiin kodin pieniin askareisiin ja sillä on vahva halu pitää lauma yhdessä.

Pyreneittenpaimenkoira on alkuperältään työkoira. Sen vuoksi se tarvitsee sosiaalistamisen lisäksi paljon mielekästä tekemistä. Seurakoirana olo ei aina tarjoa tarpeeksi virikkeitä paimenelle. Ketteryys ja halu juosta vapaana eivät ole rodulta kadonneet mihinkään.

Kokeet

Pyreneittenpaimenkoirat ovat saavuttaneet tuloksia seuraavissa lajeissa:

agility, koiratanssi, paimennustaipumuskoe, paimennuksen esikoe, paimennuskoe, pelastuskoirakoe, rallytoko, tottelevaisuuskoe ja käyttäytymiskoe.

Koetulokset vuosilta 2011-2021

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Koiratanssi freestyle											
ALO EH	1 tulos	2 tulosta									
ALO H		1 tulos									
Koiratanssi Heelwork											
ALO H	1 tulos										
Koiratanssi vapaaohjelma											
ALO H			1 tulos								
Yhteensä koiratanssit	2 tulosta	3 tulosta	1 tulos	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Agility											
Maksi-3					10 tulosta	2 tulosta					
Medi-3	177 tulosta	143 tulosta	154 tulosta	222 tulosta	253 tulosta	184 tulosta					
Mini-3											
Maksi-3 -					9 tulosta	4 tulosta					
Medi-3 -	176 tulosta	167 tulosta	242 tulosta	272 tulosta	330 tulosta	236 tulosta	2 tulosta				
Mini3 -											
Maksi-2					3 tulosta	16 tulosta					
Medi-2	37 tulosta	25 tulosta	25 tulosta	44 tulosta	50 tulosta	42 tulosta	2 tulosta				
Mini-2											
Maksi-2 -					1 tulosta	27 tulosta					
Medi-2 -	48 tulosta	26 tulosta	33 tulosta	52 tulosta	78 tulosta	84 tulosta					
Mini2 -											
Maksi-1						8 tulosta					
Medi-1	32 tulosta	42 tulosta	16 tulosta	48 tulosta	67 tulosta	57 tulosta					
Mini-1					3 tulosta	2 tulosta					

[illegible]

PAIM1-0			1 tulosta			2 tulosta						
PAIM1-					2 tulosta							
Yhteensä	8 tulosta	5 tulosta	7 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	2 tulosta	2 tulosta	2 tulosta	2 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	
Rallytoko												
MESHYV	7 tulosta	5 tulosta	1 tulosta									
MES0	6 tulosta	6 tulosta										
MES-	3 tulosta	3 tulosta										
VOIHV	3 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	2 tulosta	4 tulosta							
VOI0	1 tulosta	1 tulosta	7 tulosta		4 tulosta	1 tulosta						
VOI-	1 tulosta		4 tulosta	2 tulosta	3 tulosta							
AVOHV		4 tulosta	7 tulosta	4 tulosta	1 tulosta	8 tulosta	2 tulosta					
AVO0	2 tulosta	2 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta						
AVO-						1 tulosta						
ALOHV		1 tulosta	5 tulosta	4 tulosta	10 tulosta	4 tulosta	11 tulosta					
ALO0				3 tulosta		1 tulosta	4 tulosta	1 tulosta				
ALO-	1 tulosta			1 tulosta	1 tulosta							
Yhteensä	24 tulosta	23 tulosta	28 tulosta	17 tulosta	24 tulosta	16 tulosta	17 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	
Tottelevaisuuskoe												
VOI2		1 tulosta							2 tulosta	1 tulosta		
VOI3									2 tulosta		1 tulosta	
VOI0		1 tulosta	2 tulosta	1 tulosta	1 tulosta							
VOI-		1 tulosta		2 tulosta								
AVO1							1 tulosta	2 tulosta		1 tulosta	1 tulosta	
AVO2								4 tulosta	4 tulosta		1 tulosta	
AVO3									2 tulosta	2 tulosta	1 tulosta	

AVO0									1 tulosta	1 tulosta	
ALO1		1 tulosta		2 tulosta			4 tulosta	2 tulosta	5 tulosta	1 tulosta	2 tulosta
ALO2	1 tulosta		1 tulosta			2 tulosta	2 tulosta	1 tulosta			5 tulosta
ALO3							2 tulosta	1 tulosta		3 tulosta	1 tulosta
ALO0											
ALO-		1 tulosta									
Yhteensä	1 tulosta	5 tulosta	3 tulosta	5 tulosta	1 tulosta	2 tulosta	9 tulosta	10 tulosta	16 tulosta	9 tulosta	12 tulosta
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Luonnetesti											
LTE	1 tulos				5 tulosta		1 tulosta	4 tulosta			6 tulosta
LTE0											
LTE-									1 tulosta		
Yhteensä	1 tulos	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	5 tulosta	0 tulosta	1 tulos	4 tulosta	1 tulos	0 tulosta	6 tulosta

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yhdistyksen luonnekyselyyn on vuosina 2012-2019 saatu yhteensä 53 vastausta, pitkäkarvaisten osuus näistä 33. Seuraavat poiminnat koskevat sekä pitkä- että lyhytkarvaisia, rotuja ei ole vastauksissa eroteltu.

Eroahdistuksen yleisyys

Varsinaista eroahdistusongelmaa ei kyselyvastauksista ilmennyt, vaan koirien kerrotaan jäävän rauhallisesti kotiin. Yhden koiran ilmoitettiin kärsivän eroahdistuksesta ja pari tuhosi tavaroita yksin ollessaan. Suurin osa koirista on kotiolloissa rauhallisia, mutta kun joku liikkuu, aktivoituu koirakin. Osa koirista seuraa omistajaansa sisällä joka paikkaan.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Narttujen juoksuväli on pääsääntöisesti 7-11 kuukautta. Jonkin verran löytyy myös koiria, joilla on 6 kuukauden tai yli 11 kuukauden juoksuväli.

Astumisongelmista on hyvin vähän dokumentoitua tietoa. Kasvattajien kokemukseen perustuva tieto kertoo, että astutukset eivät aina onnistu. Uros ei astu kunnolla yrityksistä huolimatta. Monet urokset ovat erittäin tarkkoja oikeasta ajankohdasta ja häiriöttömästä ympäristöstä tai ne sähläävät liikaa kokemattomuuttaan. Narttuja jää myös tyhjäksi, jopa useista eri juoksuista, joista on astutettu.

Sen sijaan pyreneittenpaimenkoiranartuilla on hyvät emäominaisuudet. Synnytykset sujuvat pääsääntöisesti ilman ongelmia (erittäin harvoin joudutaan turvautumaan keisarinleikkaukseen), nartut myös imettävät ja hoitavat pentujaan hyvin.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Suhtautuminen ihmisiin

Suurin osa koirista on ystävällisiä ja avoimia vieraita ihmisiä kohtaan, niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin eli tekevät itse tuttavuutta. Moni koira on ystävällinen, mutta hieman pidättyväinen kotona ja kodin ulkopuolella, eli tutustuu varoen. Osa koirista on varautuneita vieraita kohtaan kotona ja kodin ulkopuolella, eli ei tee tuttavuutta tai tutustuu varoen. Osa koirista on kotiin tulevia vieraita kohtaan innokkaita ja riehakkaita, kun taas kodin ulkopuolella ihmisiin suhtaudutaan välinpitämättömästi. Jos vieras on lapsi, se vaikuttaa joidenkin koirien reagointiin.

Kysyttäessä onko koira purrut ihmistä, tuli muutama myönteinen vastaus: ”näykkäissyt vierasta pohkeesta pelottavassa tilanteessa, näykkäissyt silittävää vierasta, napannut alkoholin vaikutuksen alaisena ollutta henkilöä nilkkaan puolustaessaan emäntää, yrittänyt napata tuomaria näyttelyssä”. Yksi koirista oli ollut aggressiivinen vieraita ja omistajaa kohtaan ja se oli jouduttu lopulta lopettamaan (koiralla oli myös joitain pelkotiloja, ei el. diagnoosia).

Suhtautuminen koiriin

Pääsääntöisesti koirat suhtautuivat avoimesti tai välinpitämättömästi vieraisiin koiriin. Vastauksissa osa koirista reagoi lähinnä epävarmuuttaan vieraaseen koiraan rähähtämällä tai haukkumalla. Koiran reagointia lisäsi useassa tapauksessa se, jos vastaan tuleva koira oli iso.

Pelot / ääniherkkyys (kysely kattaa molemmat karvamuunnokset)

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella eri ääniin reagoi eri koirat seuraavasti:

	Menee paniikkiin tai pakenee	Pelästyy, rauhoittuu kun ääni loppuu	Reagoi, hermostuu vain vähän	Huomioi mutta ei välitä	Paineistuu	Ei vastausta
Ampuminen	3	6	7	29	0	4
Ukkonen	3	7	8	30		
Ilotulitus	3	7	7	32		

Kuva: Kyselyn mukaan pyreneittenpaimenkoirat (lk+pk) huomioivat ääniä mutta eivät juurikaan välitä niistä.

Muita ääniä, joihin koirat ovat reagoineet: kaikki ukkosta muistuttavat äänet, moottorisaha, pienten lasten kiljunta, imuri, katolta putoava lumi, korkeat äänet (palovaroitin ym.). Ääniin reagointi on osalla ollut jo pennusta lähtien, osalla alkanut myöhemmin (n. yli 5-vuotiaana).

Myöhemmällä iällä reagoimaan alkaneet ovat paineistuneet jostain tapahtumasta esim. kovasta ukkosmyrskystä. Yhtään koirista ei ollut kyselyn mukaan lääkitty äänipelon takia.

Terveyskyselyissä on ääniherkyydestä kysytty hieman eri tavalla vanhassa ja uudessa kyselyssä (vastauksia yhteensä 161). Terveyskyselyn mukaan ääniin reagoi 37,9 % koirista.

Käytökseen vaikuttava rakenne tai sairaus

Pääsääntöisesti rotu on terve ja myös terverakenteinen ja pystyy viettämään normaalia koiran elämää ilman kipuja. Löysään niveleen (yleensä lonkkanivel) muodostuva nivelrikko tai jumiutuneet selkälihaksen ovat aiheuttaneet joissain yksilöissä kipua ja sen myötä ärtyneisyyttä tai vastaavaa käytöstä.

Luonne- ja käyttäytymiskyselyissä muutama omistaja ilmoitti koiran sairauden / oireiden / lääkityksen vaikuttaneen koiran käytökseen. Lääkitys on pääsääntöisesti auttanut kipuihin. Yhdellä koiralla omituiset äänipelot ja aggressiivisuus lisääntyivät ennen kilpirauhasen vajaatoiminnan diagnosointia.

Myös epilepsia voi aiheuttaa koirissa omituista käytöstä; levottomuutta, omistajan läheisyyteen hakeutumista, poissaolevaa tai tuijottavaa katsetta, raajojen nykimistä tai jopa aggressiivisuutta.

Ikään liittyviä muutoksia tai käytöshäiriöitä ei ole raportoitu.

4.2.5 Yhtenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella 30 eli suurin osa kyselyyn vastanneista piti rotua haastavana. Syinä tähän olivat rodun energisyys, herkkyyden, häiriö- ja reaktioherkkyyden, pehmeys, varautuneisuus ja myös puutteet rohkeudessa ja hermorakenteessa. Rodun uskotaan sopivan tietyntyyppisille henkilöille erinomaisesti, mutta ei missään nimessä kelle tahansa. Rotu vaatii ennakkoon tutustumista, sosiaalistamista ja käsittelytaitoja. Melko helppona rotua piti 21, helppona 8, vaativana 3 ja vaikeana 1 henkilö.

Terveyskyselyjen, luonne- ja käyttäytymiskyselyn, luonnetestien sekä Ruotsin MH-luonnekuvausten perusteella rodulla on paljon ääniin reagoimista. Vaikka paimenkoira on ääniin reagoimisessa monia muita rotuja herkempi, ei ääniarkuus kuitenkaan ole toivottu ominaisuus millään rodulla. Kuolinsyytilastossa ei ole vuosina 2011-2020 yhtään luonteen takia lopetettua (Koiranet 9.5.2021).

Ongelmien vähentäminen

Tiedon hankkiminen luonteen eri osa-alueista ja sen huomioiminen jalostusvalinnoissa sekä sopivien kotien valinta pennuille.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Rodulla ei ole PEVISA-ohjelmaa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli "lonkkavika", (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiösuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelneste- ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairainksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiösuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lähde Kennelliiton Jalostusartikkelit)

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla jalostussuosittelun mukaan virallisesti lonkkakuvattuja. Jalostukseen käytettävän koiran lonkkatutkimuksen tulos voi olla korkeintaan D. D-lonkkaisen koiran jalostuskäyttöä tulee tarkoin harkita ja toisen osapuolen tulee olla lonkkakuvattu tuloksella A tai B.

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien lonkkakuvauslausunnot lausuntovuosina 2011-2021

Vuosi	A	B	C	D	E	Yhteensä
2011	1	5	2	5	0	13
2012	9	7	3	1	0	20
2013	6	10	3	1	0	20
2014	4	5	4	0	1	14
2015	2	8	8	1	0	19
2016	6	6	5	3	2	22
2017	5	10	10	0	0	25
2018	4	9	5	0	0	18
2019	4	8	2	0	0	14
2020	6	4	12	0	1	23
2021	2	5	4	4	1	16
Yhteensä	49	77	58	15	5	204

Vuosi	A	B	C	D	E
2011	8%	38%	15%	38%	0%
2012	45%	35%	15%	5%	0%
2013	30%	50%	15%	5%	0%
2014	29%	36%	29%	0%	7%
2015	11%	42%	42%	5%	0%
2016	27%	27%	23%	14%	9%
2017	20%	40%	40%	0%	0%
2018	22%	50%	28%	0%	0%
2019	29%	57%	14%	0%	0%
2020	26%	17%	52%	0%	4%
2021	12%	31%	25%	25%	6%
Yhteensä	24%	38%	28%	7%	2%

Vuosina 2011-2021 rekisteröidyistä on lonkkakuvattu 66%. Suomessa syntyneitä aikavälillä on 272 kpl, joista on kuvattu 177 koiraa (65 %). Tervelonkkaisia kaikista kuvatuista (HD A ja B) on 62 %. C-lonkkaisia on 28 % ja kohtalainen tai vaikea lonkkaniveldysplasia on todettu 9 %:lla.

Polvilumpion sijoiltaanmeno eli patellaluksaatio

Patellaluksaatio eli polvilumpion sijoiltaan meno luokitellaan vakavuusasteisiin 1-4 astetta:

Aste 0: Terve.

Aste 1: Polvilumpio on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti, ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikalleen. Polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt.

Aste 2: Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierretäessä) ja pysyy poissa telaurasta, kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibian) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin.

Aste 3: Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluu on kiertynyt jopa 30–60 astetta.

Aste 4: Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa kiertyy jopa 90 astetta.

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat eivät kehity normaalisti, vaan jäävät mataliksi. Patellaluksaatio on periytyvä, mutta periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti). Patellaluksaatio voi olla synnynnäinen tai kasvuhäiriö.

Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla, mutta polvilumpion virheellinen sijainti näkyy myös selvästi rtg-kuvissa. I-asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa. II- ja III-asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV-asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos ole välttämättä lopullinen. Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

(Lähde: Kennelliiton jalostusartikkelit).

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee rotuyhdistyksen jalostussuositusten mukaan olla virallisesti polvitutkittuja. Jalostukseen käytettävän koiran polvitutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla polviltaan terve.

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien polvitutkimuslausunnot 2011-2020 syntyneistä

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	4	operoitu	Yhteensä
2011	35	26	0	0	0	0	0	26
2012	25	14	1	0	0	0	0	15
2013	20	11	1	0	0	0	0	12
2014	22	12	2	0	0	0	0	14
2015	32	21	0	2	0	0	0	23
2016	24	13	0	0	0	0	0	13
2017	21	16	0	0	0	0	0	16
2018	24	13	0	0	0	0	0	13
2019	31	17	1	0	0	0	0	18
2020	15	6	0	0	0	0	0	6
Yhteensä	249	149	5	2	0	0	0	156

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3	4	operoitu
2011	74%	100%	0%	0%	0%	0%	0%
2012	60%	93%	7%	0%	0%	0%	0%
2013	60%	92%	8%	0%	0%	0%	0%
2014	64%	86%	14%	0%	0%	0%	0%
2015	72%	91%	0%	9%	0%	0%	0%
2016	54%	100%	0%	0%	0%	0%	0%
2017	76%	100%	0%	0%	0%	0%	0%
2018	54%	100%	0%	0%	0%	0%	0%
2019	58%	94%	6%	0%	0%	0%	0%
2020	40%	100%	0%	0%	0%	0%	0%
Yhteensä	63%	96%	3%	1%	0%	0%	0%

Patellaluksaatiotutkimus tehtiin vuosina 2011-2020 rekisteröidyistä 63 prosentille: tutkituista 96% oli tervepolvisia, 3% 1-asteen ja 1% 2-asteen patellaluksaatio. Vain yhdellä koiralla todettiin lateraalinen luksaatio, muut olivat mediaalisia. Yhtään koiraa ei ollut kirjattu leikatuksi.

Silmäsairaudet

Ylimääräiset ripset

Ylimääräisten ripsien (distichiasis ja ektooppinen cilia) karvatuppi sijaitsee luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksummat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä.

Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (siristys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita.

Hoitona on tarvittaessa ripsien nyppiminen (ripset kasvavat takaisin) tai karvatuppien tuhoaminen joko polttamalla tai jäädyttämällä (distichiasis) tai ripsen ja karvatupen poistaminen kirurgisesti (ektooppinen cilia). Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiat) ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.

Harmaakaihi eli katarakta

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditäärinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua.

Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn.

Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä.

Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset, joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Atresia Punctae

Synnynnäinen kehityshäiriö, jossa ala- ja / tai yläluomen kyynelkanavan aukko puuttuu tai on selvästi normaalia pienempi. Tyypillinen oire on normaalia runsaampi kyynelehtiminen. Hoitona on tarvittaessa aukon kirurginen avaus.

Atresia punctae -diagnoosin saanutta koiraa voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen terveen parituskumppanin kanssa.

Silmätutkimukset 2011-2020 syntyneiden osalta

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2011	35	32	91%	30	94%
2012	25	18	72%	16	89%
2013	20	17	85%	16	94%
2014	22	22	100%	22	100%
2015	32	31	97%	24	77%
2016	24	23	96%	18	78%
2017	21	20	95%	16	80%
2018	24	23	96%	22	96%
2019	31	31	100%	30	97%
2020	15	7	47%	7	100%

Diagnoosi	Esiintymiä
CEA, CRD/CH, todettu	1
Distichiasis, todettu	7
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	201
Iris hypoplasia, todettu	1
Kaihin laajuus, lievä	2
Kortikaalinen katarakta, todettu	5
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	9
RD, multifokaali, todettu	2
Silmämuutosten vakavuus, lievä	7
Silmämuutosten vakavuus, vakava	2
Silmätarkastus ja gonioskopiatutkimus, terve	1

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyytilasto (Jalostustietojärjestelmä 3.8.2022)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	8 vuotta 11 kuukautta	4
Hermostollinen sairaus	5 vuotta 0 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	8 vuotta 5 kuukautta	2
Kadonnut	13 vuotta 10 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 2 kuukautta	10
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	13 vuotta 1 kuukautta	2
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 0 kuukautta	8
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	6 vuotta 2 kuukautta	3
Luusto- ja nivelsairaus	12 vuotta 0 kuukautta	2
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	10 vuotta 2 kuukautta	6
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 vuotta 10 kuukautta	11
Petovahinko	10 vuotta 7 kuukautta	3
Selkäsairaus	8 vuotta 4 kuukautta	6
Sisäeritysrauhasten sairaus	10 vuotta 1 kuukautta	2
Sydänsairaus	12 vuotta 10 kuukautta	5
Tapaturma tai liikennevahinko	9 vuotta 5 kuukautta	8
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	14 vuotta 7 kuukautta	55
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	14 vuotta 8 kuukautta	3
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 6 kuukautta	28
Kaikki yhteensä	11 vuotta 7 kuukautta	160

Vanhuus kuolinsyynä on 34,4%:lla. Vanhuuteen menehtyneiden keski-ikä 14 vuotta 7 kuukautta. Kuolisyinä kasvainsairaudet tai syöpä on 6,3%:lla, maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus 3,8%:lla ja selkäsairaudet 3,8%:lla ilmoitetuista. Sisäeritysrauhasten sairauksista on 4 koiralla (2,5%) mainittu diabetes, lisäksi on mainittu Cushingin tauti ja munuaisten vajaatoiminta (lisätiedoissa). Rodun keski-ikä kaikista ilmoitetuista laskettuna on 11 vuotta 7 kuukautta.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

vuosi	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
pentuekoko	3,9	3,3	3	3,4	3,4	3,0	3,5	3,7	4,0	2,7

Lähde: KoiraNet 8.5.2021.

Astumisongelmat:

Monet urokset ovat epävarmoja ja kaipaavat hieman henkistä tukea; varsinkin kokemattomat urokset, kun astuttavana on urosta vanhempi narttu. Monet urokset ovat erittäin tarkkoja oikeasta ajankohdasta ja häiriöttömästä ympäristöstä. Useille uroksille ensimmäinen astumiskerta voi olla hankala eikä välttämättä onnistu, mutta kokemuksen karttumisen myötä seuraavat astumiset ovat sujuneet onnistuneemmin. (Lähde: rotuyhdistyksen Terveyskysely)

Tiinehtymisvaikeudet

Tiinehtymisprosentista ei ole tutkittua tietoa. Tiedossamme ei ole keinosiemennettyjä pentueita.

Synnytysongelmat

Pyreneittenpaimenkoira on hyvä synnyttäjä ja sen kyky lisääntyä luonnollisesti on erinomainen. Synnytykset ovat yleensä ongelmattomia. Lisäksi se on hyvä emo ja hoivaa pentunsa erinomaisesti.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Pentujen hoivaamisongelmia ei terveyskyselyn perusteella ole.

Pentukuolleisuus

Muutamassa pentueessa on ilmoitettu olleen kuolleita pentuja.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmiin

Rotumääritelmän mukaisella, ulkonäöltään liioittelemattomalla paimenkoiralla ei ole sairauksille altistavia piirteitä. Se, että rodun häntiä on aiemmin typistetty, on saattanut lisätä häntämutkien määrää rodun kannassa.

4.3.6 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Tilastojen valossa rotu on varsin terve ja pitkäikäinen. Lonkkaniveldysplasiaa ja patellaluksaatiota kuitenkin esiintyy. Silmätauteista yleisin diagnoosi oli tutkimusjaksolla puutteellinen kyynelkanavan aukko.

Ongelmien mahdollisia syitä

Sekä lonkkaniveldysplasia että patellaluksaatio ovat monisyisiä, mutta perinnöllisiä sairauksia, ja niiden esiintymiseen rodussa voidaan vaikuttaa systemaattisella jalostusvalinnalla. Pyreneittenpaimenkoirien kanta on kuitenkin niin pieni, että karsintaa ei populaatiogeneettisistä syistä voida suorittaa kuin vakavampien sairauksien/sairausasteiden osalta.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Rotumääritelmän mukaan pyreneittenpaimenkoiran tulee olla pieneen kokoonsa ja painoonsa nähden tavattoman tarmokas. Aina valpas olemus sekä ovela ja epäluuloinen ilme, yhdessä erittäin eloisan liikehännän kanssa antavat tälle koiralle persoonallisen leiman, jota ei voi verrata mihinkään muuhun rotuun. Rodun yleisvaikutelmaan vaikuttaa poikkeuksellisen paljon luonne. (Liitteeksi rotumääritelmä.)

Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelykäynnit 2016-2020

Luokka	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHTEENSÄ
JUN	96	30	6	0	2	0	134
NUO	67	18	2	0	1	0	91
AVO	103	35	9	1	0	2	147
KÄY	11	2	0	0	0	0	13
VAL	329	20	2	0	0	0	351
VET	132	6	0	0	0	0	139
YHTEENSÄ	738 – 84%	111 – 13%	19 -2%	1 – 0%	4 -0%	2 -0%	875

Tilastojen valossa näyttelyissä käyneet koirat vastaavat enimmäkseen rotumääritelmää.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Vuonna 2014 jalostustarkastettiin 4 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa ja vuonna 2018 1 koira. Kaikkien tarkastettujen koirien jalostuskäyttöä puollettiin.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Käyttötarkoituksen kannalta olennaisinta on, että pyreneittenpaimenkoiran rakenne kestää tuntikausien työskentelyn ravaten ja kiipeillen. Pyreneittenpaimenkoiralla on aivan omanlaisensa tapa ravata, ja tähän rotutyypilliseen liikuntaan pitää kiinnittää myös näyttelyarvostelussa suurta huomiota.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Raskarakenteisuus ja eloisuuden puute yleisvaikutelmassa ovat vakavia virheitä, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Rotumääritelmän mainitsevat mittasuhteet ovat tärkeitä kokonaisuuden kannalta. Pyreneittenpaimenkoiralla toistuvat useassa kohtaa kultaisen leikkauksen mittasuhteet mm. päässä ja vartalossa. Silmien ja kirsun triangeli, kolmiomaisuus, on tärkeä, samoin kuono-osan ja kallon samansuuntaisuus sekä keskinäiset mittasuhteet.

Nämä piirteet eivät toteudu kaikilla yksilöillä, jolloin rotumääritelmän mukainen ilme ja olemus jää puuttumaan. Pitkäkarvaisen pyreneittenpaimenkoiran ilmeen tulee olla ovela ja epäluuloinen. Haluttu ilme ja olemus eivät toteudu, jos silmät ovat liian lähellä toisiaan ja kuono-osa laskeva.

Ilmeen tärkeitä tekijöitä ovat lisäksi huulien tiiviys ja korvien kiinnittyminen riittävän ylös sekä tarpeeksi pieni koko. Näissä on myös usein puutteita. Paksut ja raskaat, jopa roikkuvat huulet eivät muodosta toivottua hymyä ja veikeää ilmettä, joka on vaatimus. Kuonon tulisi olla suora, hieman kalloa lyhyempi, ja kiilamaisesti kapeneva. Lisääntyvänä ongelmana ovat sekä liian teräväkärkiset kuonot, että liian raskaat ja edestäpäin katsottuna neliömäiset kuonot, ns. lyhytkarvatyyppin kuono.

Pyreneittenpaimenkoirilla näkee liian pyöreitä silmiä, jotka tekevät ilmeestä ”hölmistyneen” (silmien tulee olla mantelinmuotoiset). Tuota vaikutelmaa vahvistaa tumman pigmentin puute silmien ympäriltä. Vaaleita silmiä esiintyy yhä edelleen. Tulee muistaa, että fawnilta näyttävillä yksilöillä ei ole rotumääritelmän mukaan sallittu sinistä väriä silmissä. Yhä enenevässä määrin nähdään liian lähekkäin asettuneita silmiä, jotka usein liittyvät liian kapeisiin kalloihin. Kallon tulee olla suunnilleen yhtä pitkä kuin leveä ja lähes tasainen. Liian kapea kallo on useimmiten pyöreä ja taaksepäin kapeneva. Yleistyvänä ongelmana ovat liian jyrkät ja pyöreät otsapenkereet. Otsauurre tulee olla vain hieman erottuva. Yleisvaikutelmaltaan pään tulee olla kolmiomainen.

Pyreneittenpaimenkoirilla sallittiin pitkään monenkin hampaan puutokset. Nyt hylkääviksi virheiksi katsotaan yli 2 hampaan puutokset, paitsi P1. Koiralla on oltava kuitenkin kaikki kulma- ja etuhampaat. Hammaspuutokset aiheuttavat yhä välillä ongelmia.

Pyreneittenpaimenkoiran rungon tulee olla säkäkorkeutta pidempi. Liian lyhyet vartalot ovat yleinen ongelma, jopa niin yleinen, että liian lyhyitä vartaloita näkee enemmän kuin oikeita mittasuhteita. Tämä luo ongelman myös rotutyypillisille liikkeille, koska liian lyhyet yksilöt joutuvat varomaan liikkeitään välttääkseen potkimasta itseään etujaloille, jolloin ne ravaavat vinossa tai ristiin. Rodun kuuluu pystyä ravaamaan itseään rasittamatta pitkiäkin matkoja, mihin ne eivät nykyisillä mittasuhteilla/rakenteilla pysty kunnolla, vaan rasittuvat tarpeettoman paljon.

Pyreneittenpaimenkoiran tulee tasapainottaa liikkeensä laskemalla pää ravissa vartalon jatkeeksi selkälinjan tasolle. Afgaanityyppinen ylväs päänkanto on virhe. Korkealle nouseva, vaikkakin pitkä liike on tehoton eikä paimenkoiralla tyyppillistä voimaa säästävää. Liikkeen tulee aina olla maatavoittavaa ja tekokasta, jolloin kypälät eivät koskaan nouse kovin korkealle, ääriasennoissakaan.

Lanneosan kuuluu olla lyhyt ja kaareutuva. Siltikin ongelmaksi ovat muodostuneet liiankin lyhyet lanneosat. Lanneosan kaareutumisessa on osattava erottaa illuusio, joka muodostuu karvapeitteen takia (turkinlaatu vaihtuu selän ja lanneosan vaihtumakohdassa). Lantion kuuluu olla lyhyehkö ja melko viisto. Liian pysty ja/tai lyhyt lantio vaikuttaa koiran kykyyn liikkua sekä hännän kiinnitykseen, jolloin häntä kiinnittyy liian ylös ja suuntautuu selkälinjan yläpuolelle, mikä on virhe. Rodussamme on sallittu lyhyet hännät. Rodun häntiä typistettiin 2000-luvun alkuun, minkä seurauksena esiintyy yhä yleisesti häntämutkia.

Rodulla on tutkittu selkiä eikä selkänikamien epämuodostumia ole juurikaan todettu.

Pitkäkarvaisella pyreneittenpaimenkoiralla, myös puolipitkäkarvaisella, tulee olla vuohenkarvamaisen kuiva peitinkarva ja kohtuullinen pohjavilla. Pohjavillaa esiintyy enemmän lanneosasta taaksepäin takaosassa sekä reisissä ja etujaloissa. Näihin osiin muodostuu pitkäkarvaisilla cadenetteja, ns nyörejä. Näiden kuuluu olla turkin laadun määrityksen apu ja niitä tulee olla kohtuullisesti. Puolipitkäkarvainen turkki on samanarvoinen, vaikka näyttääkin lyhyemmän mittansa ja usein vähemmän pohjavillan ansiosta vaatimattomammalta eikä useinkaan muodosta cadenetteja.

Karvapeitteen suhteen tulee kiinnittää huomiota liian pitkiin, runsaisiin ja pehmeisiin turkkeihin, jotka olisivat hankalat työkäytössä. Kihara turkki on hylkäävä virhe, joka on yleistynyt. Liian runsas cadenettien määrä kertoo liiallisesta turkista/liiasta pohjavillan määrästä, joka näkyy useimmiten myös liiallisena pään karvoituksena. Kuonon kärjessä turkin tulisi olla luonnostaan lyhyttä sekä silmien näkyä. Oikeanlainen turkki on erittäin helppohoitoinen. Yleistyvänä ongelmana ovat liian runsaat turkit ja rotumääritelmästä poikkeavat värit.

Rodussamme on osalla yksilöistä pienen koon aiheuttava geeni, joka tuo haasteita yksilöiden pysymiseen rotumääritelmän sallimien puitteiden sisällä. On myös yli ylärajan meneviä kokoja, vaikka rotumääritelmä sallii varsin suuren kokojen vaihtelun. Iso tai pieni, yksilöiden pitäisi olla rotutyypikkäitä, ei antaa liian hentoa tai raskasta vaikutelmaa.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

2013-2017

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

2007-2011

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Jalostuspohjan laajeneminen	Terveiden koirien käyttö laajasti Tuonnit	Laajentunut hieman Tuonnit vähentyneet
Hermorakenteiden ja ääniarvuuden seuranta	Luonnetestit	Luonnetestattujen määrä ei ole lisääntynyt, on vähentynyt
Terveydentilan seuranta	Terveystutkimukset ja kyselyt	Terveystutkittujen osuus on noussut merkittävästi
Urosten suvunjatkamisvietetin parantaminen	Käytetään uroksia, joilla normaali astumiskäyttäytyminen	Ei tietoa

Verrattaessa tehollisen populaation keskiarvoa per sukupolvi 2017-2020 (ka 27,5) ja 2013-2016 (ka 25,25) nähdään pieni tilastollinen laajeneminen jalostuspohjassa.

Seurantajaksolla 2017-2020 rekisteröitiin 10 tuontikoiraa – edellisellä neljän vuoden jaksolla rekisteröitiin 22 tuontia.

Seurantajaksolla 2017-2020 luonnetestattiin 5 koiraa, kun vastaava luku jaksolla 2013-2016 oli 6 koiraa. Paimennustaipumustestiin vastaavilla ajanjaksoilla osallistui 10 ja 11 koiraa.

Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä koirista 71% on lonkka- ja 70% kyynärkuvattu. Edellisenä 5-vuotisjaksona rekisteröidyistä koirista lonkkakuvattiin 64% ja kyynärkuvattiin 63%, joten näissä nähdään selvä nousu. Patellaluksaatiotutkittujen määrä oli vastaavasti noussut 56 prosentista 63 prosenttiin. Silmätutkimusten määrä nousi vastaavia ajanjaksoja vertailemalla 74 prosentista 94,5 prosenttiin rekisteröidyistä. (Lähde Koiranet. Tilastoissa samat koirat saattavat tulla lasketuksi useampaan kertaan, mikäli niille on tehty uusintatutkimuksia)

Jalostussuositusten ajantasaisuuden arviointi

Tuoreet terveys- ja koetulokset (tai niiden puuttuminen) osoittavat tarpeen Jalostussuositusten päivittämiselle.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Geenipoolin laajentaminen, tai vähintäänkin säilyttäminen on rodun jalostuksen tärkein tavoite ja olemassaolon ehto.

Terveitä koiria tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman laajasti. Yhtään sukua ei saisi kadota.

Käyttäytyminen ja luonne

Olisi ennen kaikkea tärkeä saada ajantasaista objektiivista tietoa rodun luonteesta ja käyttäytymisestä paimennustaipumustestien, käyttäytymisen jalostustarkastusten ja MH-luonnekuvausten avulla. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää toimintakyvyn säilymiseen ja ääniherkkyyden vähentämiseen.

Käyttöominaisuudet

Halutaan säilyttää rodun tyypillinen tapa ja kyky paimentaa. Tätä pyritään arvioimaan paimennustaipumus- ja paimennuskokein. Pyritään lisäämään rodun nostetta työ- ja harrastuskoirana. Tavoitteena on myös säilyttää luonne sellaisena, että käyttö harrastuskoirana on mahdollista.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteet: Hyvän terveydellisen tilanteen säilyttäminen; Runsaan tutkittujen jalostuskoirien määrän säilyttäminen; Myös muiden kuin jalostuskoirien tutkituttaminen; Selkätutkimusten lisääminen; Luonnollisen lisääntymisen ja normaalin lisääntymiskäyttämisen vaaliminen rodussa.

Ulkomuoto

Ulkomuodon osalta jalostuksessa on pyrittävä säilyttämään rodun ominaispiirteet ja ilme sekä pitämään rotu terverakenteisena ja tasapainoisena paimenkoirana ilman liioiteltuja piirteitä.

Pään virheiden korjaaminen; rungon mittasuhteiden parantaminen (koirat ovat liian lyhyitä); hännänkantojen parantaminen sekä värivirheiden karsiminen ovat tärkeimmät ulkomuodon jalostustavoitteet.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Hyväksytty 26.3.23 vuosikokouksessa

1. Sairaudet: Rodussa todetut sairaudet tulee huomioida jalostuksessa siten, että pyritään estämään niiden lisääntyminen. Mahdollisesti perinnöllistä sairautta mm. epilepsia, autoimmuunisairauksia ja sydänsairauksia sairastavia koiria ei tule käyttää jalostukseen. Koiria, joille on mahdollisesti perinnöllisen vian/sairauden vuoksi tehty eläinlääketieteellinen toimenpide, tai jotka tarvitsevat säännöllistä lääkitystä tai erityisruokavaliota, ei tule käyttää jalostukseen.
2. Ikävaatimukset: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulisi olla vähintään 24 kuukauden ikäisiä.
3. Lonkat: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulisi olla virallisesti lonkkakuvattuja. Jalostukseen käytettävän lyhytkarvaisen pyreneittenpaimenkoiran lonkkatutkimuksen tulos voi olla korkeintaan C. Jalostukseen käytettävän pitkäkarvaisen pyreneittenpaimenkoiran lonkkatutkimuksen tulos voi olla korkeintaan D. D-lonkkaista käytetään kuitenkin vain harkiten. C- tai D-lonkkaisen koiran pariin tulee valita koira, joka on lonkkakuvattu tuloksella A tai B.
4. Kyynärät: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulisi olla virallisesti kyynärtutkittuja. Jalostukseen käytettävän koiran kyynärtutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla kyynäriltään 0/0.
5. Polvet: Pentueen vanhemmilla tulisi olla astutushetkellä voimassa oleva virallinen polvitarkastuslausunto. Jalostukseen käytettävän koiran polvitutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla polvitutkimustulokseltaan 0/0.
6. Selkä: jalostukseen käytettävät koirat tulisi selkäkuvata virallisesti. Tulos saisi olla korkeintaan LTV1/VA1/SP1. Mikäli selkävauksen tulos on muu kuin LTV0 (normaali), VA0 (normaali), SP0 (puhdas), tulisi toisen osapuolen olla LTV0 /VA0 /SP0.
7. Silmät: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulisi olla virallisesti silmäpeilattuja. Silmäpeilaus ei saa olla kahta vuotta vanhempi astutushetkellä eikä sen tule osoittaa perinnöllisen sairauden merkkejä. Koirien tulisi olla myös pentupeilattu ennen 10 viikon ikää.
8. Läheinen sukusiitos: Pentueen sukusiitosasteen tulisi olla alle 6,25 % laskettuna 5:llä sukupolvella.
9. Geenipoolin säilyttämiseksi kasvattajien tulisi käyttää rodun yksilöitä mahdollisimman laajasti ja kattavasti jalostukseen. Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, tulee kunkin yksilön jalostuskäyttöä harkita tarkoin. Jalostuksessa on turvattava rodun perinnöllinen monimuotoisuus. Rodun eri yksilöitä tulee käyttää jalostukseen monipuolisesti.
10. Jalostukseen käytettävällä pyreneittenpaimenkoiralla tulisi olla vähintään 18 kk iässä saavutettu näyttelytulos, joka on vähintään H (hyvä). Hyväksytty tai ehdoin hyväksytty jalostustarkastus korvaa näyttelytuloksen.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Rotuyhdistyksen jalostussuosittelun mukaisesti: Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrän tulisi olla korkeintaan 10 % viimeisten 2 vuoden tai korkeintaan 5 % viimeisten 4 vuoden rekisteröinneistä rodussa. Vuonna 2022 tämä on lukuna 4 jälkeläistä.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Jalostussuosittelut. Suositus jalostuskoirien osallistumisesta LT, MH tai jalostustarkastukseen. Paimennustapahtumien järjestäminen, luennot, jalostuspohjan osalta sukusiitos:n pitäminen alle 2%:ssa.

Jalostustoimikunta neuvoo aloittelevia kasvattajia.

Tuomareita koulutetaan tunnistamaan rodun erityispiirteet nykyistä paremmin.

Lisääntymiskäyttäytymistä ja koirien hedelmällisyyttä tutkitaan, ja tuloksista jaetaan tietoa.

Yhdistys kurssittaa toimihenkilöitä taloudellisen tilanteen salliessa.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Uhat	Mahdollisuudet
- suurin uhka on kannan pienuus maailmanlaajuisesti: perinnöllisten sairauksien lisääntyminen - valinnanvaraa jalostusyksilöiden osalta ei ole riittävästi: joudutaan tekemään kompromisseja - kannan pienuuden vuoksi käytetään ulkomaisia koiria, joiden taustoja ei tunneta tarpeeksi: ulkomailla ei tehdä laajamittaisesti terveystutkimuksia - luonneominaisuuksien heikkeneminen - rotutyypin katoaminen (sekatyypit, jotka eivät edusta kumpaakaan karvamuunnosta)	- Suomessa koirat terveystutkitaan kattavasti: vältetään pieneen populaatioon vakavan terveysuhkan syntyminen - rodun terveystilanne on vielä hyvä - kansainvälisen yhteistyön lisääminen tiedon saamisessa ja jakamisessa - karvanlaatumuunnosten vapaa risteyttäminen keskenään - sukusiitosaste on alhainen - rotukirja on avoin Ranskassa: rotuunotot mahdollisia - roturisteytykset

Varautuminen ongelmiin

Perehtyminen pienen populaation jalostukseen. Erilinjaisten koirien tuomisen tukeminen. Useampien koirien jalostuskäyttö; yhtään linjaa ei päästetä sammumaan. Tehollisen populaatiokoon kasvattaminen. Spermapankki.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2023	Jalostustarkastus. Luonteenjalostustarkastus. Pyritään kannustamaan kasvattajia tekemään koirille hedelmällisyystutkimuksia, mikäli tiinehtyvyyso ongelmia esiintyy ja ottamaan jalostuksellisesti arvokkaista uroksista spermaa talteen.
2024	MH yhteistyössä muiden yhdistyksien kanssa.
2025	Jalostustarkastus. Avointen tietokantojen kehittäminen.
2026	Terveys- ja luonnekyselyjen yhteenveto. Luonnetesti yhteistyönä.
2027	JTO:n päivittäminen ja hyväksyttäminen

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Jatkuva tiedon kerääminen, käsittely ja julkaisu; taulukoiden ja jalostusuroslistojen päivittäminen. Terveystulosten ja luonteen sekä käyttäytymiskokeiden tulosten vertailu aiempiin.

7. LÄHTEET

KoiraNet

Kennelliiton jalostustieteelliset artikkelit sekä terveystutkimukset

Suomen Pyreneläiset ry:n terveystutkimus

Suomen Pyreneläiset ry:n luonnekysely

Leroy et al, Genetic variability in French dog breeds assessed by pedigree data (2009)

8. LIITTEET

Rotumääritelmä

Rotuyhdistyksen jalostussuosituksien rodulle